

De goede dokter

Ander werk van Damon Galgut in Nederlandse vertaling

Het bedrog (roman, 2008)

De groeve (roman, 2010)

In een vreemde kamer (roman, 2011)

De belofte (roman, 2021) Booker Prize 2021

Damon Galgut

De goede dokter

Vertaald door Rob van der Veer

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

2022

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, 2003; tweede (e-book) druk, 2011; derde druk, 2022

Oorspronkelijke titel *The Good Doctor*
Oorspronkelijke uitgever Atlantic Books Ltd., Londen
Copyright © 2003 Damon Galgut
Copyright Nederlandse vertaling © 2003, 2022 Rob van der Veer/
Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259,
1017 XJ Amsterdam

Omslag Roald Triebels
Omslagbeeld Miguel Sobreira/Trevillion Images
Foto auteur Alamy

ISBN 978 90 214 6780 1 / NUR 302
www.querido.nl

‘Van honderden kilometers troosteloze, eentonige, kaalgebrande steppe raak je minder gedeprimeerd dan van één man die zit te praten zonder dat je weet wanneer hij weer opstapt.’

– Tsjechov

De thuislanden van Zuid-Afrika waren verarmde en onderontwikkelde gebieden die tijdens de apartheid door de overheid speciaal waren ingericht ten behoeve van de 'zelfbeschikking' van haar uiteenlopende zwarte 'volkeren'.

Damon Galgut

I

De eerste keer dat ik hem zag, dacht ik: dat is geen blijvertje.

Ik zat aan het eind van de middag in de spreekkamer en hij verscheen opeens in de deuropening. Hij had een koffer in zijn hand en droeg burgerkleren – een spijkerbroek en een bruin hemd – met daaroverheen zijn witte jas. Hij zag er jong en verloren uit, een beetje verdwaasd, maar dat was niet de reden waarom ik dacht wat ik dacht. Het kwam door iets anders, door iets wat ik op zijn gezicht zag.

Hij zei: ‘Hallo...? Is dit het ziekenhuis?’

Voor iemand die zo lang en mager was had hij een onverwacht diepe stem.

‘Kom binnen,’ zei ik. ‘Zet je koffer neer.’

Hij kwam binnen, maar hij zette zijn koffer niet neer. Hij hield hem dicht tegen zich aan terwijl hij om zich heen keek naar de roze muren, de lege stoelen, het stoffige bureau in de hoek en de tere planten, die stonden te verleppe in hun pot. Ik kon zien dat hij dacht dat er ergens een vergissing was gemaakt. Ik had met hem te doen.

‘Ik ben Frank Eloff,’ zei ik.

‘Ik ben Laurence Waters.’

‘Dat weet ik.’

‘Dat weet je...?’

Hij leek verbaasd dat we hem verwachtten, hoewel hij al een tijdje elke dag een fax stuurde om te melden dat hij eraan kwam.

‘Wij delen samen een kamer,’ zei ik tegen hem. ‘Ik zal je erheen brengen.’

De kamer lag in een afzonderlijke vleugel. We moesten een stuk open terrein over, dicht bij de parkeerplaats. Bij zijn binnenkomst moest hij hierlangs zijn gelopen, maar nu bekeek hij het pad door het lange gras, de armetierige bomen die hun bladerlast lieten vallen, alsof hij ze nooit eerder had gezien.

We liepen door de lange gang naar de kamer. Ik had er tot vandaag in mijn eentje gewoond en geslapen. Twee bedden, een kast, een klein kleed, een reproductie aan de muur, een spiegel, een groene bank, een laag salontafeltje van naaakhout, een lamp. Standaardspul allemaal. De weinige bewoonde kamers zagen er allemaal hetzelfde uit, als in een naargeestig en kleurloos hotel. Het enige eigene bleek uit de opstelling van het meubilair, maar pas twee dagen geleden, toen er een extra bed naar binnen was gebracht, had ik de moeite genomen om dat van mij anders te zetten. Ook had ik niets toegevoegd. Het lelijke, sobere meubilair miste elke sfeer; in dit neutrale decor zou zelfs een lap stof iets over de bewoner hebben gezegd.

‘Neem jij dat bed maar,’ zei ik. ‘Er is ruimte in de kast. De badkamer is door die deur.’

‘O. Ja. Oké.’ Maar nog steeds zette hij zijn koffer niet neer.

Ik had pas twee weken geleden gehoord dat ik iemand bij me op de kamer kreeg. Dokter Ngema had me bij zich laten komen. Ik was er niet blij mee, maar ik zei ook geen nee. In de dagen daarna wist ik me desondanks te verzoenen met het idee dat ik mijn kamer met iemand moest delen. Misschien viel het wel mee. Misschien vonden we elkaar wel sympathiek, misschien was het wel goed om gezelschap te hebben; mijn leven hier zou op een aangename manier anders kun-

nen worden. In zekere zin begon ik benieuwd naar de verandering uit te kijken. En voordat hij aankwam deed ik een paar dingen om hem het gevoel te geven dat hij welkom was. Ik zette het nieuwe bed onder het raam en maakte het op met schone lakens. Ik veegde en maakte schoon, iets wat ik niet zo vaak doe.

Maar nu hij hier stond kon ik zien, door zijn ogen, hoe onzichtbaar al die moeite was. De kamer was lelijk en kaal. En ook Laurence Waters zag er anders uit dan degene die ik me in gedachten had voorgesteld. Ik weet niet wat ik me had voorgesteld, maar het was niet deze niets uitstralende, lichtgebruinde jongeman, nog bijna een jongen, die eindelijk zijn koffer neerzette.

Hij zette zijn bril af en wreef ermee over zijn mouw. Hij zette hem weer op en zei op vermoeide toon: 'Ik begrijp het niet.'

'Wat?'

'Deze hele omgeving.'

'Het ziekenhuis?'

'Niet alleen het ziekenhuis. Ik bedoel...' Hij maakte een breed handgebaar om de buitenwereld aan te duiden. Hij bedoelde de stad, buiten de ziekenhuismuren.

'Je hebt zelf gevraagd of je hier mocht komen.'

'Maar ik wist niet dat het zo zou zijn.' Hij zweeg even. 'Waarom eigenlijk?' vroeg hij opeens heftig. 'Ik begrijp het niet.'

'Daar kunnen we het later over hebben. Maar ik heb nu dienst. Ik moet terug naar de spreekkamer.'

'Ik moet dokter Ngema spreken,' zei hij kortaf. 'Ze verwacht me.'

'Zit daar maar niet over in. Dat kan morgenochtend wel. Daar is geen haast bij.'

‘Wat moet ik nu dan doen?’

‘Wat je maar wilt. Uitpakken, acclimatiseren. Of bij mij komen zitten. Ik ben over een paar uur klaar.’

Ik liet hem alleen en ging terug. Hij was geschokt en gedeprimeerd. Daar had ik begrip voor; ik had hetzelfde gevoeld toen ik hier net was. Je kwam aan met een bepaalde verwachting en vervolgens kreeg je met iets totaal anders te maken.

Bij je aankomst verwachtte je een druk, modern ziekenhuis – weliswaar op het platteland, maar een en al activiteit – in een plaats waar dingen gebeurden. Dit was de hoofdstad van wat vroeger een van de thuislanden was, en daarom verwachtte je ongeacht de morele politieke beginselen die haar in het leven hadden geroepen een plaats vol bestuur en beweging, een komen en gaan van mensen. En als je van de doorgaande weg naar de grens was afgeslagen en kwam aanrijden over de ene secundaire weg die hierheen leidde, kon de stad – wanneer je hem van een afstand zag – er toch nog uitzien als wat je had verwacht. Over de hoofdstraat kwam je in het centrum, waar de fontein en het standbeeld stonden, bij de etalages en de trottoirs en straatlantaarns, en alle gebouwen daarachter. Het zag er netjes uit, precies op maat gemaakt. Geen slechte woonplaats.

En dan kwam je aan en werd het zichtbaar. Misschien was de eerste aanwijzing een storende kleinigheid: een scheur in een verder ongerepte muur of een reeks kapotte ramen in een kantoor waar je langsreed. Of het feit dat de fontein droogstond en onderin vol oud zand lag. Je minderde vaart en keek vaag verontrust om je heen, en opeens kwam het allemaal scherp in beeld. Het onkruid in de voegen van de trottoirs en bakstenen, het gras dat hier en daar op straat groeide, de gesprongen lampen en de lege winkels achter hun

blinde gevels, de schimmel en het vocht en de gebarsten verf, de regenstrepen op elk oppervlak en het trage verval van stevige structuren, soms korrel na korrel, soms broksgewijs. En je wist niet precies meer waar je nou eigenlijk was.

En er waren geen mensen. Dat was het laatste wat je opviel, hoewel je besepte dat het 't eerste was waarvan je dat onbehaaglijke holle gevoel kreeg: de stad was verlaten. Ja, er reed wel ergens een auto langzaam door een achterstraat, er kuierde wel een ambtelijk uniform of twee over het trottoir en misschien sjokte er wel een gestalte over een paadje door een overwoekerd stuk land, maar de ruimte was grotendeels leeg. Onbewoond. Zonder mensenchaos, zonder enige beweging.

Een spookstad.

'Het is net alsof hier iets verschrikkelijks is gebeurd,' zei Laurence. 'Zo voelt het tenminste.'

'Ja, maar het tegenovergestelde is waar. Er is hier nooit iets gebeurd. Er zal hier nooit iets gebeuren. Dat is juist het probleem.'

'Maar hoe komt het...?'

'Hoe komt wat?'

'Niets. Gewoon, hoe.'

Hij bedoelde: Hoe komt het dat de stad er überhaupt is? En dat was de hamvraag. Dit was geen stad die op natuurlijke wijze was ontstaan, om de normale menselijke redenen – een rivier in een droog gebied, bijvoorbeeld, of de ontdekking van goud, een bepaalde historische gebeurtenis. Het was een stad die was bedacht en ontworpen op papier, door snode bureaucraten in een grote stad ver weg, die hier waarschijnlijk zelfs nooit waren geweest. Hier heb je ons thuisland, zeiden ze en ze trokken wat grenzen op een kaart, zo – waar moet de hoofdstad komen? Waarom niet hier, in het midden? Ze

zetten een kruisje met een rode pen en waren allemaal erg tevreden met zichzelf, en lieten vervolgens de staatsarchitecten komen om het stadsplan te ontwerpen.

Het verdwaasde gevoel dat Laurence Waters had was dus niet ongewoon. Ik had hetzelfde meegemaakt. En daarom wist ik dat het voorbij zou gaan. Over een week of twee zou de verdwazing plaatsmaken voor iets anders: frustratie misschien, of wrevel, woede. En daarna zou dat omslaan in berusting. En na een paar maanden zou Laurence zijn vonnis lijdzaam ondergaan, net zoals wij allemaal, of anders een plan beramen om hier weg te komen.

‘Maar waar zijn ze allemaal?’ vroeg hij. Hij had het meer tegen het plafond dan tegen mij.

‘Wie?’

‘De mensen?’

‘Ergens verderop,’ zei ik. ‘Waar ze wonen.’

Dat was twee uur later in mijn kamer – onze kamer – die avond. Ik had net het licht uitgedaan en deed mijn best om in slaap te komen toen zijn stem uit het donker opklonk.

‘Maar waarom wonen ze ergens verderop? Waarom wonen ze niet hier?’

‘Wat hebben ze hier te zoeken?’ vroeg ik.

‘Alles. Ik heb onder het rijden het platteland gezien. Er is daar niets. Geen hotels, geen winkels, restaurants, bioscopen... Niets.’

‘Dat hebben ze allemaal niet nodig.’

‘En het ziekenhuis dan? Hebben ze dat niet nodig?’

Ik hees me overeind op mijn elleboog. Hij lag een sigaret te roken en ik zag de rode gloed opgloeien en uitdoven. Hij lag op zijn rug naar het plafond te kijken.

‘Laurence,’ zei ik. ‘Je moet één ding begrijpen. Dit is geen echt ziekenhuis. Het is een aanfluiting. Herinner je je nog de

laatste stad waar je op weg hierheen voorbijkwam, een uur hiervandaan? Daar heb je het echte ziekenhuis. Daar gaan mensen heen als ze ziek zijn. Hier komen ze niet. Er is hier niets. Je zit op de verkeerde plek.'

'Dat geloof ik niet.'

'Het is toch echt zo.'

De rode as bleef een ogenblik levenloos, om daarna een paar keer op te gloeien en uit te doven. 'Maar er raken toch mensen gewond, er worden toch mensen ziek? Hebben die dan geen hulp nodig?'

'Wat denk je dat deze stad voor hen betekent? Het is de stad waar het leger vandaan kwam. De stad waar hun dictator woonde, die marionet. Ze hebben er de pest aan.'

'Je hebt het over politiek,' zei hij. 'Maar dat is allemaal verleden tijd. Dat telt niet meer.'

'Het verleden is nog maar net gebeurd. Het is nog niet voorbij.'

'Dat kan me niet schelen. Ik ben arts.'

Ik lag een tijdje naar hem te kijken. Na een paar minuten drukte hij de sigaret uit op de vensterbank en gooide het peukje uit het raam. Toen zei hij een of twee woorden die ik niet kon verstaan, maakte een gebaar met zijn handen, slaakte een zucht en ging slapen. Dat was vrijwel onmiddellijk. Hij verslapte en ik hoorde het regelmatige geluid van zijn ademhaling.

Maar ik kon niet slapen. Het was jaren geleden dat ik met iemand anders een nacht in dezelfde kamer had moeten doorbrengen. En ik herinnerde me weer – bijna misplaatst, omdat Laurence niets voor me betekende – dat er een tijd was geweest, lang geleden, waarin het idee om iemand te hebben die dicht bij me in het donker sliep een opbeurende, troostrijke gedachte was. Ik kon me niets beters voorstellen.

En nu maakte dit andere, ademende lichaam me gespannen en waakzaam en op een of andere manier kwaad, zodat het uren duurde voordat ik moe genoeg was om mijn ogen te kunnen sluiten.